

KRISTIANSAND HAVN KF
Postboks 114
4662 KRISTIANSAND S

Saksbehandler, innvalgstelefon
Martin Eie, 37 01 78 48

Tillatelse etter forurensningsloven til utfylling i sjø - Kristiansand Havn KF

Fylkesmannen i Agder gir Kristiansand Havn KF tillatelse etter forurensningsloven til å fylle ut inntil 176 000 m³ masser ved gnr./bnr. 151/1993 og 151/1 i Kristiansand kommune. Fylkesmannen har satt vilkår til tillatelsen. Vedtaket om tillatelse kan påklages innen tre uker. Saksbehandlingen er gebyrbelagt.

Vi viser til deres søknad om utfylling i sjø datert 28.06.2019 samt tiltaksplan for kontra- og motfylling i sjø datert 28.06.2019.

Vedtaket om tillatelse

Fylkesmannen i Agder gir med hjemmel i lov av 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensning og om avfall (forurensningsloven) § 11, jf. § 7, tillatelse til utfylling av inntil 176 000 m³ masser ved gnr./bnr 151/1933 og 151/1 i Kristiansand kommune.

Tillatelsen er gitt med en rekke vilkår, jf. forurensningsloven § 16. Tillatelsen forutsetter at det foreligger nødvendige tillatelser etter plan- og bygningsloven samt havne- og farvannsloven og at tiltaket er klarert etter kulturminneloven. Privatrettslige forhold forutsetter vi avgjort før tiltaket finner sted. Brudd på vilkår i en tillatelse kan medføre straffeansvar etter forurensningsloven, jf. § 78. For å sikre at bestemmelsene i forurensningsloven eller tillatelsen blir overholdt kan forurensningsmyndigheten fastsette tvangsmulkt til staten, jf. forurensningsloven § 73.

Denne tillatelsen fritar ikke tiltakshaver eller anleggseier for erstatningsansvar etter de alminnelige erstatningsregler, jf. blant annet §§ 10 og 17 i forurensningsloven.

Det kan foretas endringer i denne tillatelsen i medhold av forurensningsloven § 18. Endringene skal være basert på skriftlig saksbehandling og forsvarlig utredning av saken. En eventuell endringssøknad må derfor foreligge i god tid før endringen ønskes gjennomført.

Vedtaket om saksbehandlingsgebyr

Vi viser til forhåndsvarsel om saksbehandlingsgebyr datert 21.08.2019. På bakgrunn av ressursbruken for saksbehandlingen hos Fylkesmannen, er tiltaket plassert under gebyrsats 5, jf. forurensningsforskriften § 39-3, jf. § 39-4. Det betyr at søker skal betale et gebyr på kr 65 600,- for

saksbehandlingen. Faktura med innbetalingsblankett ettersendes. Gebyret forefaller til betaling 30 dager etter fakturadato.

Klageadgang

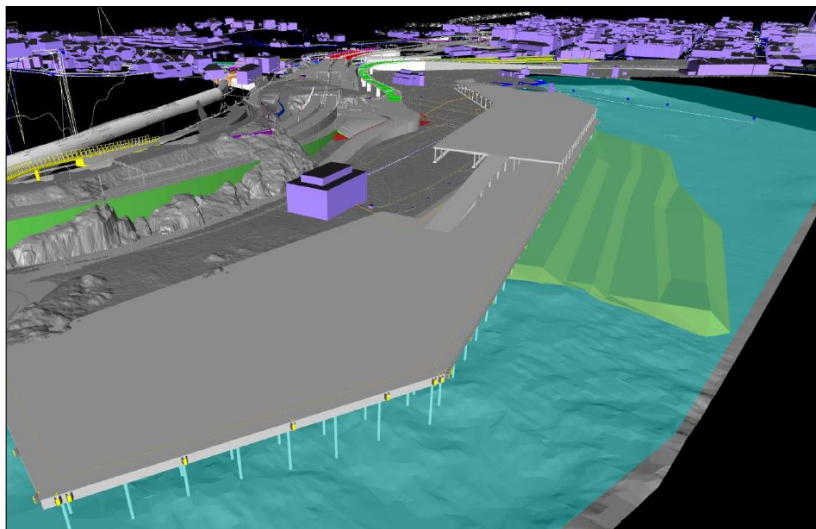
Vedtaket om tillatelse og vedtaket om gebyr kan påklages til Miljødirektoratet innen tre uker fra det tidspunktet underretning om vedtaket er kommet frem, jf. forvaltningslovens §§ 28 og 29. En eventuell klage skal fremsettes for Fylkesmannen i Agder, jf. forvaltningsloven § 32. Vi gjør oppmerksom på retten etter forvaltningsloven § 18, jf. §19 til å se sakens dokumenter.

Sakens bakgrunn

Kristiansand Havn KF ønsker å utvide fergeterminalen i Havneavsnitt Vest. Den nye kaia skal etableres som et frittstående dekke på peler. Norconsult har på vegne av Kristiansand Havn utarbeidet en søknad om utfylling av inntil 176 000 m³ masser for å etablere en motfylling i sjø. Utfyllingen vil dekke et sjøbunnsareal på ca. 36 300 m² ved gnr./bnr. 151/1 og 151/1933. I tiltaksplanen for utfyllingsarbeidene datert 28.06.2019, fremkommer det at Kristiansand Havn hovedsakelig ønsker å bruke sprengstein og overskuddsmasser fra regionen som utfyllingsmasser. Videre har Norconsult AS gjennomført prøvetaking og kjemiske analyser av sjøbunnen som vil berøres av tiltaket. Dette omtales nærmere under avsnittet *sedimentforurensning* (side 4).

Tiltaket er planlagt igangsatt fra 2020 med varighet på ca. tre år. Kristiansand Havn har søkt om å ikke ha noen tidsbegrensninger for når på året tiltaket kan gjennomføres.

Tiltakshaver mener det er lite realistisk å bruke siltgardin eller boblegardin under utfyllingsarbeidene. I stedet er det foreslått andre avbøtende tiltak, herunder plastreducerende tiltak, turbiditetsmålinger og tildekking av sjøbunnen med 30 cm med sand/grus før utfylling med sprengstein.

Figur 1. Skisse av fremtidig fergeterminal og kontra- og motfylling i sjø (tiltaksplan datert 28.06.2019).

Innspill til søknaden (høring)

Fiskeridirektoratet region Sør skriver i brev av 23.09.2019 at det er registrert et gytefelt for torsk nordvest for Svendsholmen. Fiskeridirektoratet påpeker også at det er registrert mindre ålegressområder nord og øst for Odderøya. Områder med ålegress er viktige som oppvekstområder for torsk og andre marine organismer i området. Avslutningsvis skriver Fiskeridirektoratet at det må

stilles strenge krav til gjennomføringen av tiltaket for å redusere spredning av forurensede partikler. Videre må tiltaket gjøres på en skånsom måte, slik at omliggende naturmiljø i så liten grad som mulig påvirkes.

Kristiansand kommune ved By- og samfunnsenheten uttaler i epost av 27.09.2019 at tiltakshaver må se på muligheten for å gjenbruke rene/inerte overskuddsmasser. Kommunen påpeker at det vil være god bruk av regionale naturressurser å utnytte allerede tilgjengelige overskuddsmasser. Kristiansand kommune mener også at ren betong bør vurderes. Bruk av naturlige steinmasser som har ligget ute over tid til utfyllingen vil også redusere faren for frigjøring/spredning av sprengsteinspartikler. Kristiansand kommune påpeker i sin uttalelse at det må stilles krav til utfyllingsmassene, både med hensyn til plastikk i sprengsteinen og massenes opphav, ettersom tiltakshaver ikke kan bruke siltgardin.

Kystverket Sørøst skriver i brev av 14.08.2019 at tiltaket ligger utenfor hoved- og biled og kommer ikke inn under tiltaksforskriften til havne- og farvannsloven. Tiltaket er likevel søknadspliktig etter havne- og farvannsloven § 27-2. Det er lokal havnemyndighet som skal behandle søknad om tiltak. Kystverket minner om at det ikke kan fattes vedtak etter havne- og farvannsloven før tiltaket er i tråd med plan ev. før det foreligger dispensasjon.

Merknader til høringsinnspill fra Kristiansand Havn KF

Fylkesmannen i Agder oversendte innspill til søknaden til Kristiansand Havn den 10.10.2019. Kristiansand Havn har ingen kommentarer til uttalelsene.

Merknader til utkast til tillatelse fra Kristiansand Havn KF

Kristiansand Havn fikk oversendt et utkast til tillatelse etter forurensningsloven for utfylling i sjø den 30.10.2019. Kristiansand Havn har ingen kommentarer til tillatelsen.

Behandling av andre myndigheter

Plan- og bygningsloven

Tiltaksområdet i sjø er avsatt i kommuneplanens arealdel for 2011-2022 som fremtidig havn. ViaNova Kristiansand startet i 2015 arbeidet med å utarbeide en detaljreguleringsplan for fergeterminalen. Forslaget til ny reguleringsplan var på offentlig ettersyn i perioden 10.05.2019-21.06.2019.

Kristiansand kommune ga den 01.10.2019 dispensasjon fra plankrav i kommunedelplanen, jf. plan- og bygningsloven (pbl) § 19-2, samt dispensasjon fra forbudet mot tiltak i strandsonen, jf. pbl § 1-8 for utfylling i sjø. Kristiansand kommune godkjente samtidig rammesøknaden om utfylling i sjø i medhold av plan- og bygningsloven §§ 20-1, 20-2 og 21-4.

Havne- og farvannsloven

Tiltaket er søknadspliktig etter havne- og farvannsloven § 27. Ettersom tiltaket ligger utenfor hoved- og biled er det lokal havnemyndighet som skal behandle søknad om tiltak. Fylkesmannen forutsetter at tiltaket er behandlet etter havne- og farvannsloven før Fylkesmannens tillatelse til utfylling tas i bruk.

Kulturminneloven

Fylkesmannen har ikke mottatt innspill til søknaden fra Norsk Maritimt Museum (NMM). Tiltakshaver skriver imidlertid i sin søknad at NMM undersøkte havbunnen for kulturminner i 2015. NMM

konkluderte da med at det ikke ble påvist kulturminner fredet eller vernet i henhold til kulturminneloven.

Dersom det påtreffes kulturhistorisk materiale under arbeidene, må arbeidene stanses og Norsk Maritimt Museum varsles.

Lovgrunnlag

Fylkesmannen har vurdert den aktuelle saken etter *lov 13.mars nr. 6 om vern mot forurensning og om avfall* (forurensningsloven) § 11, jf. § 7. I avgjørelse av søknaden skal det legges vekt på de forurensningsmessige ulemper av tiltaket sammenholdt med de fordeler og ulemper tiltaket for øvrig vil medføre. §§ 8 til 12 i *lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold* (naturmangfoldloven) og vannforskriftens §§ 4 og 12 skal inngå i vurderingen.

Naturmangfoldloven har som formål at biologisk mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern. Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal, så langt det er rimelig, bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologisk tilstand samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet (jf. naturmangfoldloven § 8).

EUs vanddirektiv 2000/60/EC setter rammer for vannforvaltningen i Norge og resten av Europa ved å spesifisere miljømål og krav til overvåking av kjemisk og økologisk tilstand i alle vannforekomster. Norge har implementert EUs vanddirektiv gjennom *Forskrift om rammer for vannforvaltningen* (vannforskriften). Vannforskriften § 4 (*miljømål for overflatevann*) setter krav om at tilstanden i alle vannforekomster skal beskyttes mot forringelse, forbedres eller gjenopprettes med sikte på å ha minst god økologisk tilstand og god kjemisk tilstand. Forringelse av vannforekomsten kan ikke tillates med mindre det foreligger adgang til å gi unntak, jf. vannforskriften § 12.

Fylkesmannens vurdering og begrunnelse

Sedimentforurensning

Norconsult utførte på vegne av Kristiansand KF prøvetaking og analyser av sjøbunnen i tiltaksområdet i 2019. Prøvene ble analysert et for et utvalg metaller og organiske miljøgifter. Sedimentene ble i tillegg beskrevet med tanke på tørrstoffinnhold, vanninnhold og TOC-innhold samt kornfordeling. Norconsult beskriver sedimentene hovedsakelig som «siltig sand», med et lavt innhold av organisk materiale (TOC). Innholdet av metaller og organiske miljøgifter (PCB og PAH) varierer mellom prøvepunktene, men sett under ett må tiltaksområdet anses som vesentlig forurenset. Fylkesmannen trekker frem konsentrasjonene av tributyltinn (tilstandsklasse V), kobber (tilstandsklasse V), kvikksølv (tilstandsklasse IV), antracen (tilstandsklasse V) og fluoranten (tilstandsklasse V) i sedimentene i tiltaksområdet som spesielt bekymringsfulle.

Sjøbunnen kan ses på som et «endelig lager» for miljøgifter ettersom hydrofobe metaller og organiske forbindelser vil feste seg til partikler og bunnfelle. Derimot vil tiltak som berører forurenset sjøbunn, det være seg mudring eller utfylling, medføre oppvirvling og spredning av miljøgifter. Når miljøgifter spres i vannsøylen, vil de kunne være tilgjengelige for opptak i eksempelvis blåskjell. COWI utførte i 2018 og 2019, på oppdrag for Kristiansand kommune, undersøkelse av miljøgifter i blåskjell for å beskrive den kjemiske tilstanden ved 10 forskjellige lokaliteter i Kristiansandsfjorden. 9 av 10 stasjoner i Kristiansandsfjorden har et innhold av kvikksølv som overskrider miljøkvalitetsstandarden for prioriterte miljøgifter i biota. Innholdet av PCB i blåskjell overskred miljøkvalitetsstandarden for vannregionspesifikke stoffer i biota i 7 av 10 prøvetakingsstasjoner.

For å redusere faren for spredning av forurensede partikler, har tiltakshaver foreslått følgende avbøtende tiltak:

1. Utlegging av sand/grus («sandpute») før utfylling.
2. Forsiktig utlegging av utfyllingsmasser.
3. Overvåkning av partikkelspredning (turbiditetsmålinger).

Fylkesmannen mener tiltakshaver har foreslått flere gode tiltak for å redusere partikkelspredning under utfyllingsarbeidene. Bruk av siltgardin og/boblegardin under utfylling er vurdert av tiltakshaver som vanskelig på grunn av båttrafikk i og ved tiltaksområdet. En skånsom utfyllingsmetode sammen med overvåkning av partikkelspredning vil derfor være avgjørende for å minimere partikkelspredningen under tiltaket, jf. vilkår 7 og 8.

I tiltaksplanen av 28.06.2019 er det ikke nærmere redegjort for tykkelsen på tildekkingslaget (sandpute) eller hvordan tildekkingslaget skal bygges opp for å hindre forurensning, utglidning m.m. Fylkesmannen har derfor satt vilkår om at dette må redegjøres for før utfyllingsarbeidene kan starte opp. Vi presiserer også at vilkår 7 om «skånsom utfylling» også gjelder for utlegging av tildekkingslaget.

Krav til utfyllingsmasser

Erfaringsmessig kan utfyllingsmasser medføre uheldige negative effekter på vannmiljøet. Eksempler på dette er reduksjon i pH og frigjøring av metaller på grunn av bergartenes syredannende egenskaper, plastforurensning, og spredning av finstoff samt nålformede partikler fra sprengstein. Videre kan utlekking av nitrogen fra sprengstein (uomsatt sprengstoff) før til omdanning av ammonium til ammoniakk ved høy pH (pH>8) og temperatur. Større utfyllingsprosjekter kan også medføre lokale eutrofieringseffekter på grunn av nitrogen i uomsatt sprengstoff. Ved store utfyllingsprosjekter har derfor tiltakshaver et særskilt ansvar for å påse at utfyllingsmassene ikke medfører forurensning eller forsøpling. Videre har Fylkesmannen satt krav til utfyllingsmassene i tillatelsen, jf. vilkår 3, 4 og 5. Fylkesmannen har også satt krav til mottakskontroll og risikovurdering, jf. vilkår 6 og 11 for å sikre at kravene til utfyllingsmassene overholdes. Dette er spesielt aktuelt dersom Kristiansand Havn ønsker å bruke overskuddsmasser fra andre samferdsel- eller anleggsprosjekter.

Fylkesmannen har ikke tatt stilling til om utfyllingsmassene vil være egnet til formålet mht. grunnforhold, stabilitet m.m.

Tidsperiode for gjennomføring av tiltak

Som en hovedregel tillates ikke tiltak i sjø i perioden 15. mai-15. september av hensyn til friluftsliv, rekreasjon og andre naturforhold, jf. *Veileder for håndtering av sediment*. Fylkesmannen finner det likevel akseptabelt å tillate utfylling i sjø i tidsrommet fra 15. mai til 15. september på grunn av områdets bruk som havne- og industriområde. En innskrenkning i tidsperioden hvor arbeid i sjø tillates kan også vanskeliggjøre en jevn og skånsom utfylling, som kan være viktig for å unngå setningsskader/utglidninger. Øvrige vilkår satt i tillatelsen vil etter vår vurdering tilstrekkelig ivareta berørte naturverdier.

Vurderinger etter naturmangfoldloven

Fylkesmannen har lagt Miljødirektoratet sine databaser Vannmiljø, Vann-nett og Naturbase samt Fiskeridirektoratet sin database Yggdrasil som en del av kunnskapsgrunnlaget, jf. naturmangfoldloven § 8. I Kristiansand Havn sin tiltaksplan for utfyllingsarbeidene er det også gjort

rede for forurensningsfare, kulturminner og naturverdier. Fylkesmannen anser kunnskapsgrunnlaget som tilstrekkelig.

Utfyllingen vil permanent endre bunnforholdene i tiltaksområdet. Fylkesmannen påpeker at det ikke er registrert viktige naturtyper eller vernede, sårbare eller truede arter innenfor utfyllingsarealet, med unntak av «Vanlig sandskjell». Videre er det registrert observasjoner av fuglearter av stor forvaltningsinteresse ca. 250 meter fra tiltaksområdet. Fylkesmannen forventer at det vil forekomme noe støy under anleggsarbeidene, som kan påvirke fuglelivet negativt. I henhold til tiltaksplanen av 28.06.2019 skal kaidekket etableres som et frittstående dekke på pelar. Undervannsstøy fra sprengning, spunting og peling kan påvirke atferd hos fisk negativt. Etablering av ny kai omfattes ikke av denne tillatelsen. Fylkesmannen har av den grunn ikke gjort ytterligere vurderinger av undervannsstøy. Videre er det ifølge databasen Yggdrasil registrert et gytefelt for torsk sørvest for utfyllingsområdet. Avstanden fra gytefeltet til utfyllingsområdet er imidlertid stor (ca. 1 km).

Fylkesmannen ilegger føre-var-prinsippet, jf. nml. § 9 mindre vekt ettersom vi anser kunnskapsgrunnlaget som tilstrekkelig. Videre har vi tatt hensyn til økosystemet og den samlede belastningen (nml. § 10) gjennom vurderinger som ligger til grunn for kravene som er stilt i tillatelsens vilkårsdel.

Tiltakshaver skal dekke kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet som tiltaket volder, dersom dette ikke er urimelig ut fra tiltakets og skadens karakter, jf. naturmangfoldloven § 11. Kostnader tilknyttet turbiditetsmålinger m.m. er eksempler på dette. Hvis det skulle oppstå akutt forurensning eller uante miljømessige negative virkninger av de omsøkte arbeidene, plikter tiltakshaver å treffe tiltak for å hindre eller begrense forurensning. Vi minner også om varslingsplikt ved akutt forurensning.

Ifølge naturmangfoldloven § 12 skal tiltakshaver for å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet ta utgangspunkt i driftsmetoder, teknikker og lokalisering som, ut fra en samlet vurdering av tidligere, nåværende og fremtidig bruk av naturmangfoldet og økonomiske forhold, gir de beste samfunnsmessige resultater. En slik tankegang og fremgangsmåte gjenspeiles blant annet i BAT-prinsippet («Best available technology»), jf. vilkår 15.

Vurderinger etter vannforskriften

Tiltaksområdet ligger i vannforekomsten «Kristiansandsfjorden-indre havn». Vannforekomsten har et areal på ca. 2,4 km² og betegnes i Vann-Nett som en beskyttet vannforekomst med moderat oppholdstid (uker). Indre deler av Kristiansandsfjorden har i dag moderat økologisk tilstand og dårlig kjemisk tilstand. Vannforekomsten er derfor i risiko for å ikke nå miljømålene om minst god økologisk tilstand og god kjemisk tilstand innen 2021. Vannforekomsten har derfor fått utsatt frist til 2027 for å nå miljømålene. Så fremt vilkårene i tillatelsen følges opp, mener Fylkesmannen at omsøkte tiltak ikke vil medføre, eller være til hinder, for at vannforekomsten vil oppnå sine miljømål. Ytterligere vurderinger etter vannforskriften § 12 anser vi derfor ikke som nødvendig.

Konklusjon

Vi har vurdert de forurensningsmessige ulempene opp mot de samfunnsmessige fordelene ved det omsøkte tiltaket, og finner at det er grunnlag for å gi en tillatelse etter forurensningsloven til omsøkte utfylling. Vi forutsetter at tiltakshaver gjennomfører arbeidene i samsvar med kravene i denne tillatelsen.

Offentliggjøring av tillatelsen

Tillatelsen legges ut til offentlig ettersyn på Fylkesmannen i Agder sin nettside www.fylkesmannen.no/agder/miljo-og-klima.

Med hilsen

Veronica Skjævestad (e.f.)
faggruppetleder forurensning

Martin Eie
rådgiver
Miljøvernavdelingen

Dokumentet er elektronisk godkjent

Vedlegg:

- 1 Vilkår til tillatelsen
- 2 Faktaark M1243
- 3 Faktaark M1085
- 4 Rapport skjema
- 5 Klageskjema

Kopi til:

Vest-Agder

fylkeskommune

Kristiansand kommune

Fiskeridirektoratet

NORCONSULT AS

Kystverket

Naturvernforbundet i
Agder

Marte Eik Isaksen

Peder Johan
Pedersen

Postboks 517 Lund

4605

KRISTIANSAND S

Postboks 417 Lund

4604

KRISTIANSAND S

Postboks 185 Sentrum

5804

BERGEN

Postboks 626

1303

SANDVIKA

Postboks 1502

6025

ÅLESUND

Vedlegg 1

Vilkår til tillatelsen

I. Tillatelsens ramme

1. Kristiansand Havn KF kan fylle ut inntil 176 000 m³ masser i henhold til søknad av 28.06.2019. Utfyllingsarealet skal være i tråd med vedtatt reguleringsplan.
2. Tillatelsen har en varighet på tre år fra og med vedtaksdato.

II. Krav til utfyllingsmasser mv.

3. Tiltakshaver skal vurdere utfyllingsmassenes egnethet mht. innhold av helse- og miljøfarlige stoffer og potensiale for forringelse av vannmiljøet. Sprengstein som kan eller vil medføre nevneverdige skader eller ulemper for vannmiljøet skal ikke benyttes. Akseptverdiene i Miljødirektoratets veileder M-411 *Testprogram for tildekkingsmasser*, vedlegg E, tabell E1, eller Miljødirektoratets veileder 02:2018 *Klassifisering av miljøtilstand i vann* kan legges til grunn ved vurdering av utfyllingsmassene. Tiltakshaver skal heller ikke benytte stein fra bergarter hvor frigjøring av nålformede partikler er sannsynlig («bløte bergarter»).
4. Før utfyllingsarbeidene starter skal tiltaksområdet tildekkes med ren sand/grus. Miljødirektoratets veileder M-411 *Testprogram for tildekkingsmasser*, vedlegg E, tabell E1 skal legges til grunn. Dersom skjellsand benyttes som tildekkingsmateriale, skal Kristiansand Havn påse at skjellsanden kommer fra lovlig uttak. Tiltakshaver skal oversende en redegjørelse for tildekkingslagets tykkelse og sammensetning (tildekkingsmasser, kornstørrelse mv.) i rimelig tid før utfyllingsarbeidene starter opp.
5. All forsøpling fra utfyllingsmassene er uønsket. Tiltakshaver skal ha omfattende systemer for å fjerne plastikk og annet avfall i forkant av utfyllingen og oppsamling i etterkant. Tiltakshaver skal jobbe aktivt for å redusere mengden plastikk i utfyllingsmassene. I den grad massene inneholder plast må plasten enten være utformet slik at den synker til bunns og dermed følger steinmassene eller at den lett kan samles opp i etterkant. For å ha kontroll med plast og annet avfall i utfyllingsmassene skal tiltakshaver lage et plastbudsjett for å beregne innholdet av plast og avfall i utfyllingsmassene.
6. Tiltakshaver skal opprette mottakskontroll for å sikre at utfyllingsmassene ikke er i brudd med vilkår 3 og 4.
7. Utfyllingen skal foregå på en slik måte at det forårsaker minst mulig oppvirvling av forurensede sedimenter. Det skal tas sikte på å benytte skånsomme utfyllingsmetoder.

III. Overvåkning

8. Det skal utføres kontinuerlig kontroll av turbiditet under anleggsarbeidene. Målingene skal være representative i forhold til påvirkning av tiltaket. Turbiditeten skal måles i jevnlig dybdeintervaller fra vannoverflaten og ned til bunnen. Alle målinger skal loggføres. Det skal minimum være én målestasjon i påvirket område og én referansestasjon. Turbiditet måles ved begge stasjoner samtidig. Grenseverdien settes til referanseverdi pluss 10 NTU. Tiden mellom hver avlesing skal ikke være over 10 minutt. Arbeidene skal stanses ved overskridelse av grenseverdien utover en periode på 20 minutter, nødvendige tiltak iverksettes og Fylkesmannen varsles. Arbeidet kan gjenopptas når turbiditet ved målestasjonen er under grenseverdien.

Program for turbiditetsmålinger der planlagt plassering av målestasjonene vises og begrunnes, sendes Fylkesmannen innen to uker før tiltakene iverksettes.

Dersom det viser seg at det forekommer betydelig blakking av vannet selv om grenseverdien overholdes, kan Fylkesmannen skjerpe kravene.

9. Tiltakshaver plikter å kjenne til, og om behov, begrense sitt bidrag til utendørsstøy ved omkringliggende bebyggelse. Eventuelle klager skal loggføres, og forebyggende tiltak iverksettes.

Støyende aktiviteter skal normalt ikke forekomme om natten. Dersom det i kortere perioder er nødvendig å gjennomføre nattarbeid skal dette varsles iht. kap. 4.4 i veileder M-128 | 2014, sist oppdatert januar 2017, med plan for informasjon til berørte naboer og loggføring av klager.

10. Tiltakshaver skal utarbeide en beredskapsplan for å hindre, oppdage, stanse, fjerne og begrense virkningene av eventuell akutt forurensning som kan oppstå i forbindelse med uforutsette hendelser. Beredskapsplanen skal være tilgjengelig og kjent for de som utfører arbeidene.

Dersom akutt forurensning oppstår, skal melding gis til tlf. 110 (Brannvesenet). Tiltakshaver skal også informere Fylkesmannen snarest mulig.

IV. Internkontroll

11. Tiltakshaver plikter å etablere internkontroll for sin virksomhet i henhold til gjeldende forskrift om dette. Internkontrollen skal blant annet sikre og dokumentere at bedriften overholder krav i denne tillatelsen, forurensningsloven, produktkontrollloven og relevante forskrifter til disse lovene.

Bedriften plikter å holde internkontrollen oppdatert.

Bedriften plikter til enhver tid å ha oversikt over alle forhold som kan medføre forurensning og kunne redegjøre for risikoforhold.

V. Rapportering

12. All data som er fremskaffet i prosjektet ved forundersøkelser og overvåkning i vann, sediment og biota, skal importeres i Miljødirektoratets database Vannmiljø.

13. Før tiltaket iverksettes (minimum 2 uke før) skal det gis beskjed til Fylkesmannen om dato for oppstart.

14. Sluttrapport skal sendes til Fylkesmannen i Agder innen 6 uker etter at tiltakene er avsluttet. I rapporten skal det dokumenteres at vilkårene som er satt i tillatelsen er overholdt. Eventuelle avvik skal begrunnes.

VI. BAT-prinsippet

15. Den beste tilgjengelige teknologien/metoden må benyttes i utførelsesfasen både mht. metode, kontroll og overvåkning, jf. BAT-prinsippet («Best Available Technology»).

VII. Tilsyn

16. Tiltakshaver plikter å la representanter fra Fylkesmannen føre tilsyn med arbeidene til enhver tid.

17. Den som utfører arbeidet skal kunne fremlegge kopi av denne tillatelsen på arbeidslokaliteten, inntil tiltaket er avsluttet.

